

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

DOI <https://doi.org/10.59647/978-617-520-999-8/1>

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

14 листопада 2024 року

Київ
Видавництво Ліра-К
2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 27 від 29 листопада 2024 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VII Міжнародної конференції (14 листопада 2024 року). – Київ : Видавництво Ліра-К, 2025. – 728 с.

ISBN 978-617-520-999-8

У матеріалах VII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу; сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

*За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність
їх автори.*

УДК 37.09

Список використаних джерел

1. Байрачний, О., & Левчук, О. (2024). Аналіз особистісних психологічних характеристик тренерів з футболу як фактору професійного успіху в спорті вищих досягнень. Науковий часопис Українського державного університету імені М. Драгоманова, (8(181), 18-22. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8\(181\).03](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8(181).03)
2. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування. /В.М. Платонов. К.: Перша друкарня, 2020. 704 с.
3. Шевченко А. Шляхетна сила. Моє життя, мій футбол. /А. Шевченко, А. Альчато. Х.: Фоліо, 2021. 252 с
4. Шамич О.М., Сердюк Л.З., Іваннікова Г.В. Фізична культура і спорт як основа здоров'я і благополуччя особистості. Навчальний посібник К.: КНУБА, Талком, 2023. URI <https://repository.knuba.edu.ua/handle/123456789/11416>

УДК 796.03

Шамич Олександр Миколайович,

*доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри фізичного виховання і спорту
Київського національного університету
будівництва та архітектури;*

Авдиш Олег Зайович,

*здобувач вищої освіти навчальної групи ФВСм-24,
Київського національного університету
будівництва та архітектури*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ШАХІСТІВ

Актуальність вивчення психологічних особливостей прояву інтелектуальної обдарованості шахістів зумовлена необхідністю глибшого розуміння інтелектуальної обдарованості, особливостей когнітивного розвитку, а також ролі шахів у формуванні мислення, стратегічних навичок і здатності до вирішення складних задач. Успіх у шахах залежить не лише від інтелектуальних здібностей, але й від психологічної стійкості та мотивації, що робить актуальним дослідження цих аспектів для вдосконалення підходів до навчання та тренування шахістів. Окрім того, підвищення соціальної значущості шахів як виду спорту вимагає більшого розуміння психологічних основ інтелектуальної обдарованості, що може стати базою для створення нових методик оцінювання й підтримки талановитих гравців, сприяючи їх успішному розвитку й розкриттю потенціалу.

Шахи є видом інтелектуальної діяльності, що вимагає високого рівня розвитку логічного мислення, пам'яті, здатності до швидкого аналізу ситуацій і передбачення дій суперника. У цьому контексті шахісти демонструють комплекс унікальних рис, які виділяють їх серед інших спортсменів та вимагають ретельного психологічного аналізу [1].

Психологічні дослідження показують, що інтелектуально обдаровані шахісти мають низку ключових особливостей: це високий рівень аналітичного мислення, розвинуті навички просторової уяви та здатність до концентрації протягом тривалого часу. Зокрема, важливим чинником є здатність обдарованих шахістів до стратегічного передбачення — прогнозування та оцінки кількох можливих варіантів ходів одночасно, що дозволяє швидко обирати оптимальні рішення. Це вимагає не лише високих когнітивних здібностей, а й стійкості до стресу, самоконтролю, адже гра часто пов'язана з високим рівнем напруги та непередбачуваними ситуаціями [2].

Крім того, одним із значущих аспектів є мотиваційна сфера інтелектуально обдарованих шахістів. Дослідження виявляють, що саме внутрішня мотивація — прагнення до вдосконалення, задоволення від самої гри — відіграє важливу роль у їхніх успіхах і розвитку. Зовнішня мотивація, як-от соціальне визнання або матеріальні нагороди, також має значення, але зазвичай не є домінуючою. Тому для ефективної підтримки та розвитку шахістів важливо створювати умови, що сприятимуть збереженню та підвищенню їхньої внутрішньої мотивації [5].

Аналіз психологічних особливостей обдарованих шахістів також включає вивчення стилів мислення, що проявляються під час прийняття рішень у грі. Дослідження підтверджують, що серед шахістів поширені різні когнітивні стилі, від аналітичного до інтуїтивного, причому їхня продуктивність залежить від здатності гнучко змінювати стиль залежно від конкретної ситуації на дошці [4]. Ці знання важливі для створення методик тренування, які враховують індивідуальні особливості мислення шахістів, дозволяючи їм використовувати свої сильні сторони.

Таким чином, дослідження психологічних особливостей інтелектуально обдарованості шахістів дозволяє краще зрозуміти процеси формування стратегічного мислення, креативності та здатності до ефективного прийняття рішень [2]. Виявлення й розвиток цих здібностей сприяє не тільки успіхам у шахах, але й має позитивний вплив на когнітивний розвиток особистості загалом. Отримані знання можуть стати основою для вдосконалення освітніх та тренувальних програм, що сприятиме розвитку інтелектуальних навичок у різних сферах, забезпечуючи зростання інтелектуального потенціалу суспільства.

Список використаних джерел

1. Березін В.Г. Шахи. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності / В.Г.Березін, Л.В. Тимошенко, І.Р.Захарчук. – К. : Республіканський науково-методичний кабінет Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, 2008. – 44 с.
2. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зликова, С. Б. Кузікової. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2015. – 430 с
3. Шамич О.М. Фізична культура і спорт як основа здоров'я і благополуччя особистості: навчальний посібник /О.М. Шамич, Л.З. Сердюк, Г.В. Іваннікова/ –К. : Талком, 2023. – 131 с. <https://repository.knuba.edu.ua/items/0556ed25-7d1e-40cd-bfd3-0b908aeafa24d>
4. Mandelman S. D. Intellectual giftedness: Economic, political, cultural, and psychological considerations / S. D. Mandelman, M. Tan, A. M. Aljughaiman, E. L. Grigorenko // Learning and Individual Differences. – 2010. – Vol. 20. – P. 287–297.
5. Sternberg R. Wisdom, intelligence and creativity synthesized / R. J. Sternberg. – N.Y. : Cambridge university press, 2003. – 235 p.

УДК 796.01

Шамич Олександр Миколайович,

доктор психологічних наук, професор,

завідувач кафедри фізичного виховання і спорту

Київського національного університету

будівництва та архітектури;

Ананьєв Володимир Сергійович,

здобувач вищої освіти навчальної групи ФВСм-24,

Київського національного університету

будівництва та архітектури

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ «Я -КОНЦЕПЦІЇ» У ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ

У спортивному середовищі, яке передбачає постійні змагання, самоперевернення та соціальне порівняння, «Я-концепція» стає важливим психологічним ресурсом, що впливає на мотивацію, адаптацію до стресових ситуацій і здатність до саморозвитку. Розуміння особливостей формування «Я-концепції» у цьому контексті допомагає тренерам і педагогам створювати оптимальні умови для розвитку особистості юних спортсменів, забезпечуючи баланс між досягненнями та емоційним благополуччям [5].

Особливості розвитку «Я-концепції» у юнацькому спорті охоплюють ключові аспекти, які розкривають вплив спорту на особистісний розвиток,

<i>Чорноморденко Іван Васильович</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПОМІЧНИК ЧИ КОНКУРЕНТ?.....	479
<i>Шаленко Вадим Олегович, Корнійчук Борис Валерійович, Івченко Марина Володимирівна</i> ВАЖЛИВІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ ЗВАРЮВАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА ДЛЯ ІНЖЕНЕРІВ-БУДІВЕЛЬНИКІВ В КНУБА.....	482
<i>Шаленко Вадим Олегович, Маслюк Андрій Анатолійович, Бакуємський Максим Володимирович</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ 3D-ПРИНТЕРА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПРИ ЗВАРЮВАННІ.....	484
<i>Шаленко Вадим Олегович, Маслюк Андрій Анатолійович, Литовченко Денис Станіславович</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ 3D-ДРУКУ МЕТАЛОМ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ІНЖЕНЕРІВ-МЕХАНІКІВ	487
<i>Шамич Олександр Миколайович, Абрамов Роман Олександрович</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ТРЕНЕРІВ З ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ – ФУТБОЛ.....	490
<i>Шамич Олександр Миколайович, Авдиш Олег Зайович</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ОБДАРОВАНOSTІ ШАХІСТІВ.....	492
<i>Шамич Олександр Миколайович, Ананьєв Володимир Сергійович</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ «Я -КОНЦЕПЦІЇ» У ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ.....	494
<i>Шамич Олександр Миколайович, Білоус Сергій Дмитрович</i> ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ У СПОРТСМЕНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ТА ЗАСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	497
<i>Шамич Олександр Миколайович, Божадар Дмитро Віталійович</i> ТАКТИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ І ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФУТБОЛІСТІВ.....	499
<i>Шамич Олександр Миколайович, Лутак Артем Васильович</i> ТАНЦЮВАЛЬНО-РУХОВА ТЕРАПІЯ В СИСТЕМІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СПОРТСМЕНІВ.....	501

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VII Міжнародної конференції

(Київ, 14 листопада 2024 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*

Підписано до друку 03.01.2025. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 42,31. Обл.-вид. аркушів – 35,24.
Тираж 300

Виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net